

HÁZTULAJDONOS

A „BUDAPEST-SZÉKESFŐVÁROSI HÁZTULAJDONOSOK TESTÜLETÉ”-NEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:
 Egész évre 8 korona.
 Félévre 4 korona.
 Negyedévre 2 korona.
 Egyes szám ára 20 fillér.
 A testület hivatalos helyisége: VIII., Főherceg Sándor-u. 16.
 Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Lapfelügyelő-bizottság:
Szapáry Pál gróf
Gergelyi Kálmán.

Hirdetési díjak:
 Hirdetések megegyezés szerint.
 Apróhirdetések díja:
 Minden szó 3 fillér, vastagabb betűkkel 4 fillér.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII., Főherceg Sándor-u. 16.
 Kéziratok nem adóznak vissza.

TARTALOM.

Háztulajdonosok figyelmébe. — Hivatalos rész: Jegyzőkönyv. — **Vezércikk:** Testületünkről. — Az állandóan külföldön tartózkodó birtokosok és háztulajdonosok külön megadóztatása. — A férges lakások. — Az épületek fűtése és szellőztetése. — Az építésügyi szabályzat. — A közmunkák tanácsából. — Külföldi szemle. — Vegyes hírek. — Hirdetések.

A háztulajdonosok figyelmébe.

I.

Sikerült testületünknek az egyes bankoktól olyan előnyöket kieszközölni, hogy a háztulajdonosok rendkívül előnyösen konvertálhatják törlesztéses kölcsönüket. A kik tehát jelzálogos terheiken könnyíteni akarnak, forduljanak testületünkhöz, a mely a kötetleken kívül álló háztulajdonosoknak is a legnagyobb készséggel szolgál felvilágosításokkal.

II.

Felkérjük a tisztelt háztulajdonosokat, hogy a vízdijszabása terén tapasztalt sérelmeket, visszaéléseket tudassák testületünkkel, hogy a testület konkrét esetek felsorolásával a főváros tanácsánál kérelmezhesse a visszaélések megszüntetését.

III.

Felhívjuk az összes háztulajdonosokat, azokat is, akik testületünkön kívül állanak, hogy a légszuszviltátsátnál tapasztalt rendellenességeket (akár a világítás rosszasága, akár drágasága is az ok) testületünk hivatalos helyiségében (VIII. Főh. Sándor-utca 16.) írásban jelentsék be, hogy a konkrét eseteket a főváros-hoz felterjeszthessük a tapasztalt bajok orvoslása céljából.

HIVATALOS RÉSZ.

Jegyzőkönyv.

felvétel az 1903. április hó 23-án tartott választmányi ülésről. Az ülés kezdete fél 7 órakor.

Jelen vannak: Gergelyi Kálmán elnöklő alelnök, Dobiecki József, Boschán Adolf, Drucker Viktor dr., Radnay József, Sváb György vál. tagok; Ligárt János, Brandstätter Izsák, Simon Károly, Rendes Géza, Oszoly Ferenc testületi tagok; Krausz Adolf ügyész. Hatala József pénztáros és Polány Zoltán titkár, jkvezető. Elnök megnyitván a választ. ülést, a jegyzőkönyv hitelesítésére Boschán és Radnay vál. tagokat kéri fel. A múlt ülés jegyzőkönyv e felolvasás után hitelesítettik.

Elnök jelenti, hogy miután az id. ügyvezető-igazgató ebbeli tiszteről leköszönt, több tag felkérésére Simonovits Béla f. biz. tag hajlandóan mutatkozott az ügyvezető-igazgatói állás elfogadására. Feltételeit vele írásban is közölte. A választmány alapos tárgyalás alá vette a titkár által felolvasott feltételeket s az időközben megjelent Simonovits Béla úrral való közvetlen érintkezés után egyhangulag megválasztotta ügyvezető igazgatóvá, azzal, hogy hivatalát május elsején foglalja el. Az újonnan megválasztott ügyv.-igazgató részletes programját a jövő ülésen fogja előterjeszteni.

A választmány ezután új tagokul felvette a következő háztulajdonosokat:

Balogh Károly, háztulajdonos.
 Faith Mihály, háztulajdonos, vendéglős.
 Grünhut Zsigmond, háztulajdonos, pék.
 Horner Samu, háztulajdonos, magánzó.
 Jakabffy Ferenc, háztulajdonos, építész.
 Kaltenecker József, háztulajdonos, kovács mester.
 Keller Antal, háztulajdonos, magánzó.
 Nagy Sándor, háztulajdonos, nyomdatulajdonos.
 Rendes Géza, háztulajdonos.
 Sándor Mór, háztulajdonos, takarékpénztári igazgató.
 Schön Rezső, háztulajdonos, építész.
 Simonovics Béla, f. biz. tag.
 Szajbély Gyula udv. tanácsos, orsz. képviselő.

Elnök az ülést 7/9 órakor bezárta. A többi tárgy a jövő ülésre maradt.

Testületünkről.

A Budapest Székesfővárosi Háztulajdonosok Testülete öt nehéz és küzdelemteljes év után végre eljutott azon pontra, honnan egyrészt az alakulási nehéz viszonyokkal telt multa büszkén tekinthet vissza, másrészt pedig jelenéből a legszebb reményekkel következtethet a jövőre.

Akik a testületnek régen tagjai, közvetlen szemtanúi voltak ama titáni harcoknak, melyet a testület alapítói, vezetői a háztulajdonosok óriási közönyével vívtak; szinte esodával határos, hogy oly viszonyok között a testület élén álló ama néhány férfiú türelmet nem veszítve, a háztulajdonosok érdekeit munkálni meg nem szünt, s egyáltalában, hogy eredményes munkálkodást képes volt végezni. Dicséret illeti őket összesen és egyenként a fáradhatlan kitartásért, a nagykörű tevékenységért és a hozott anyagi áldozat-

tokért, melyekkel megakadályozták azt, hogy eme nagy jövőnek elébe néző testület százszor meg százszor szét nem züllött.

A fáradhatlan tevékenységnek, türelemnek ma már meg van az eredménye; mert a testület tagjainak száma napról-napra szaporodik, növekedik számban és súlyban, amennyiben a háztulajdonosok minden rétegében hódít a tömörülés eszméje; kezdjük belátni, hogy erőink összpontosítása érdekeink egyik legfontosabb alapkelléke.

Hódít azon eszme, hogy a főváros törzs-vagyonosainak társadalmi tömörülése megfogja teremteni azon egészséges közvéleményt, mely míg egyrészt tartózkodás nélkül kifejezést ad a főváros lakosai érdekének, másrészt erős oszlopa a hatóság közjóra irányuló tevékenységének is.

A testület nagy horderejű célja elérését tartotta szem előtt ama tényével is, midőn az ügyvezető-igazgatói állásra Simonovics Béla fővárosi bizottsági tag urat megnyerte, ki működését május hó 1-én meg is kezdi.

Akik ismerjük az új ügyvezető-igazgató egyéniségét, fáradhatlan tevékenységét, a legnagyobb reménynyel nézünk a jövőbe, s bizunk abban, hogy ezen testületet — a külföldiekhez hasonlóan — elsőrendű tényezőjévé fejleszti rövid idő alatt a fővárosi életnek, melynek a közügy érdekében fölemelt szavát figyelembe fogják venni a döntő tényezők.

Rajtunk, háztulajdonosokon áll, hogy a testület mielőbb azzá legyen, aminek lennie kell, s erős a hit bennünk, hogy az olvadásnak indult közönyösség jege az érdekközösség megtalálása által teljesen elmúlik, és a háztulajdonosok saját érdekeiket szem előtt tartva, seregleni fognak az erős kezekkel tartott zászló alá.

Ligárt J.

Az állandóan külföldön tartózkodó birtokosok és háztulajdonosok külön megadóztatása.

Egészséges mozgalom indult ki a főváros törvényhatóságából arra vonatkozólag, hogy azok, akiknek Magyarországon birtokaik, vagy

Házgondnoki és házfelügyelői állást keresők legelőnyösebben hirdethetnek a „HÁZTULAJDONOS”-ban.

házaik vannak, s akik állandóan külföldön tartózkodnak, külön adókules szerint adóztatásnak meg. Ez a mozgalom igen üdvös hatással leend az ország nemzetgazdasági viszonyaira vonatkozólag. Mert eddig nagy hátrány származott az országra, hogy számosan, akik Magyarországról kapják a jövedelmet, ingatlan vagyonuk után, azt nem itthon költik el, hanem külföldön, ezzel az országot milliókkal károsítva meg, mert nem a nemzeti vagyon gyarapítását, hanem annak csökkenését mozdítják elő. Az ilyenek kell, hogy nagyobb mérvben járuljanak a közterhek viseléséhez, ha már vagyonuk jövedelmét elvonják attól az országtól, annak az országnak iparosaitól, kereskedőitől, amely nekik szolgáltatja a jövedelmet.

Rendkívül érdekes világitásba helyezi a főváros pénzügyi és gazdasági ügyosztálya ezt kérdést, Havass Rezső dr. f. v. biz. tag indítványára adott véleményében.

Ez a vélemény így hangzik:

Tekintetes Tanács! Dr. Havass Rezső törv. biz. tag úr az 1903. évi költségvetés tárgyalása alkalmával a következő indítványt tette:

„Budapest székesfőváros írjon fel az országgyűlés képviselőházához, hogy a hazánkban állandóan nem lakó, de innen jövedelmet élvezők külön adó alá vettessenek, illetve az általuk fizetett adók összege után számított, bizonyos százalékban kifejezett járulék fizetésére köteleztessenek.

Egyúttal keresse meg a főváros törvényhatósága az ország összes társ-törvényhatóságait, hogy ezen feliratot hasonló szellemű felirattal támogassák.”

A t. közgyűlés ezen indítványt véleményadás végett a tek. Tanácsnak adta ki.

Az előttünk fekvő indítvány akár nemzeti-ségi politikai szempontból, akár közgazdasági szempontból vizsgáljuk azt, *rendkívül fontos és mélyreható.*

Már évek óta felhangzik a panasz az ország különböző részeiből, hogy a külföldiek mind nagyobb és nagyobb birtokvásárlásokat tesznek és a magyar föld idegenek kezébe kerül.

Az idegen kézen levő birtokon idegenek telepsznek le, akikben *a magyar nemzettel való együttérzés hiányzik*, sőt vannak esetek, hogy ellenséges érzületet táplálnak. A magyar állameszme megerősödésének, a magyar nemzeti érdekek védelmének legnagyobb akadályai a hazai földnek idegen birtokosai és a rendelkezésük folytán az ilyen birtokon letelepült népség.

A fajfenntartás ösztöne és a nemzeti érzés ereje széles e világon mindenütt visszaszorítja az idegen szellemet, amely örül, bomlaszt és megsemmisít.

Anglia, Franciaország, Dánia, Románia, Amerika törvényhozásilag védekeznek a nem kívánatos bevándorlás ellen.

S ha ily hatalmas államok élnek az eszközökkel és politikai szükségnek ismerik el a nemzeti szellem védelmét az idegennel szemben, úgy nálunk az valóságos életfenntartás.

Magyarország története tele van küzdelmekkel, melyeket az idegen beavatkozás ellen folytatnia kellett. Haladását, fejlődését, megerősödését mindenkor az idegen szellem, az idegen beavatkozás hátráltatta és nehezítette. Éppen azért hazafias kötelessége a székesfővárosnak sikra szállani a hazai föld megmentésére és a nemzeti szellem védelmére pajzsot tartani az idegen szellem ellenében.

A magyar nemzeti állameszme ellen irányuló nemzetiségi törekvések tápot és erőt főleg onnan, arról a vidékről merítenek, ahol a hazai földet idegen kéz birtokolja: a védelemnek tehát főként és a legsürgősebben az ellen kell irányulnia. *A magyar föld legyen a magyaré!*

A statisztika szerint megközelítőleg 1.900.000 kat. hold magyar föld van idegen kézen, amely így oszlik meg:

osztrák	69.4%
német	14.4%
svájci	4.4%
francia	2.2%
olasz	2.2%
angol, hollandi, román, szerb, orosz, belga, amerikai	3.9%
magyar honos, akit tévedésből számítottak az idegenek közé	3.5%
összesen	100%

Az idegen birtokosok között a legnagyobb arányban az osztrákok szerepelnek, akik közé a galíciai lengyelek is tartoznak és utánuk következnek a németek. Az utóbbiak inkább a 10.000 kat. holdon felül terjeszkedő birtokok tulajdonosai, míg az előbbieket között kisebb birtokosok is vannak.

Közgazdasági szempontból bírálva a kérdést, az a politikai következtetéseknél még szomorúbb képet mutat. Igaz ugyan, hogy az idegenek birtokaikat legtöbbször valódi értékükön felül vásárolják meg, ámde ebből vajmi kevés jut a volt magyar birtokos zsebébe, mert a tulajdonképeni hasznót a közvetítő ügynökök viszik el. Magyarország termőföldje még ma is vonzó erővel hat az idegenre, s ezt az ügynökök nagyon jól ki tudják használni. S a mint az ingatlan-forgalomból származó haszon az ügynökök zsebébe vándorol, éppen úgy megy külföldre a birtok *minden gazdasági haszna is.*

Az idegen birtokos idegen tisztelettel, idegen néppel telepíti be és kormányozza gazdaságát, a kik a hazájukkal való összeköttetést nemcsak érzelmeikben, tetteikben is fenntartják. A gazdaságban szükséges gépeket, eszközöket és ipari készítményeket külföldről hozatják, sőt a saját maguk szükségleteit is onnan elégítik ki. A hazai munkásnak keresetét nem adnak s náluk sem a hazai ipar, sem a kereskedelem pártolására nem talál.

Nemcsak a földet vonja el az idegen birtokos a magyar kéztől, hanem az élet fenntartásának feltételeit is. A munkás és földművelő nép kivándorlásának egyik okát ebben találjuk fel. A határszéli esendőség és az utlevélkényszer sokkal kevésbé tudja a kivándorlást megakasztani, mint amennyire *ittthon tudná marasztalni a magyar népet, ha munkát és keresetet kaphatna.* Ha az idegen munkások helyett magyarok dolgoznának a birtokokon, ha a hazai ipar és kereskedelem elégítené ki a szükségleteket, ha a föld, a birtok, s általában az ingatlan haszna, jövedelme itthon maradna és a birtokos háztartásának kiadásait az országban költene el, úgy bizonyára sokkal több magyar ember találna meg életfenntartásának eszközeit s kevesebben kötnék fel sarukat, hogy bucsut mondjának a szülőhazának s kimenjenek a bizonytalan idegenbe.

És e közgazdasági hátrányok nem csak az idegen kézen levő földbirtokok következményei, ugyanezt tapasztaljuk az ország városaiban is és különösen a székesfővárosban, ahol igen sok olyan ház van, melyek-

nek a tulajdonosa külföldi, vagy olyan honos, aki külföldön él.

Az előttünk fekvő indítvány ez utóbbiakat egy sorba helyezi a külföldiekkel, amennyiben indítványában a hazánkban állandóan nem lakó, de innen jövedelmet élvezők külön megadóztatását javasolja.

Habár a kettő között különösen politikai szempontból lényeges különbség van, mi az indítványozó javaslatát elfogadjuk, mert közgazdasági szempontból bírálva a kérdést, az a döntő tényközlény, hogy a birtok, az ingatlan hasznát, jövedelmét a külföldön költik el, *mind a két esetre fennáll.*

Statisztikai adatot az idő rövidségénél fogva nem szerezhettünk arra nézve, *hogy a budapesti házak tulajdonosai között mennyi az idegen és hányan vannak olyan magyar honosok, akik állandóan a külföldön laknak.* Köztudomás szerint azonban ezek száma nem kicsiny, tehát az az összeg sem lehet jelentéktelen, melyet, *mint budapesti ingatlanok jövedelmét külföldön költenek el.*

Akár a politikai, akár a közgazdasági hátrányokat, sőt veszélyeket mérlegeljük, mindenképp arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a magyar föld a hazai ipar és általában közgazdasági érdekeink védelme céljából törvényhozási intézkedésre van szükség.

A hazai jogtörténelem több oly törvényhozási intézkedésről tesz említést, melyek az idegenek birtokszerzése ellen irányulnak.

A király által idegenek részére történt birtokadományozások korlátozása végett az 1439: V. t.-e. és az 1492: IX. t.-e. egyaránt kimondják, hogy: „a birtokok és birtokjogok nem idegeneknek, hanem jól érdemesült és Magyarország koronájának alávetett lakóssai részére adományoztassanak.”

Az 1439: V. törvény 2. cikke kimondja, hogy „a főpapok és bárók ne tartsanak maguknak külföldi, vagy idegen embereket.”

Az 1504: X. t.-e. kijelenti, hogy „a királyi felség minden reá háramló birtokjogok felett tetszése szerint rendelkezhessek ugyan, de idegen nemzetbelieknek semmi jogot ne adományozhasson.”

Az 1655: XXXV. t.-e. a bányavárosi ingatlanokra nézve a hazabeliek részére elővételi jogot biztosít.

Az 1715: XXIII. t.-e. kimondja, hogy minden született magyar honpolgárnak joga van az idegen honosságú tulajdonostól nemcsak az egykoron készpénzért eladott, elzálogosított vagy örökség útján átszállott, hanem még a törvényeink ellenére királyi adományképen nyert birtokokat is kárpótlás mellett, még annak akarata ellenére is, bármikor és bármely bíró közbenjöttével magához váltani.

Mindezekkel szemben áll az 1852. évi november hó 29-én kelt eszászári „ösiségi nyiltparancs,” mely kimondja, hogy „az országokban, melyekre nézve jelen nyiltparancs kibocsátatik, bármilyen fekvő javak szerzésében a honosítás vagy belföldiség hiánya miatt jövőben senki sem gátoltathatik.”

A nemzetközi jog és a nemzetközi szerződések szelleme a külföldiek jogállását és birtokjogi viszonyait szabaddá tette, de ez nem volt ment a hátrányos következményektől. Távol áll tőlünk, hogy akár oly korlátozásokat kívánjunk, amelyek a korszerű jogfejlődéssel, vagy a tulajdon feletti teljesen szabad rendelkezéssel ellenkezzenek, akár oly intézkedéseket sürgessünk, amelyek a nemzetközi jogba, vagy a kereskedelmi szerződésekbe ütközzenek, mindazáltal bárhogyan is ítéljük meg a

kérdést s bár a legszabadelvűbb felfogás vezessen is bennünket a bírálathoz, a birtoknak idegen kézre jutása és különösen az a miatt felhangzott panaszok felett, hogy a hazában állandóan nem lakó, de innen jövedelmet élvezők a külföldön költik el jövedelmüket — mire dr. Havass Rezső biz. tag úr indítványa egyenesen rámutat, — *egyszerűen napirendre térni nem lehet.* Különösen nem lehet akkor, mikor azt látjuk, hogy más államokban nemcsak foglalkoznak e kérdéssel, hanem azt törvényben is szabályozzák.

Külföldi újabb törvényalkotások közül a velünk szomszédos Románia példájára hivatkozunk, mely a földbirtoknak megadóztatásáról szóló 1886: XXXI. t.-c.-ben rendelkezik.

Oroszországban az állandóan külföldön tartózkodó birtokosok kétszeres adót fizetnek. Wesszfáliában szintén külön adóval vannak megterhelve.

A kérdés rendezésének módjára nézve javaslatot nem tehetünk, mert azt csak országosan és a törvényhozás útján lehet rendezni.

Mint hogy dr. Havass Rezső törvh. biz. tag úr indítványa is erre irányul, tisztelettel javasoljuk, miképp az indítványnak elfogadása végett a t. közgyűléshez előterjesztést tenni méltóztassék.

A tan. VI. pénzügyi és gazdasági ügyosztály

Dr. Vaszilievits János s. k.,
tanácsnok.

Dr. Melly Béla s. k.,
jegyző.

A tanács a pénzügyi és gazdasági ügyosztály javaslatára dr. Havass Rezső törvényhatósági biz. tag urnak a külföldön állandóan tartózkodó birtokosok külön megadóztatása tárgyában az 1902. évi november hó 27-én tett indítványát pártolón terjeszti a t. közgyűlés elé.

EGYESÜLÉSBE AZ ERŐ.

A „férges” lakás.

Abécsi N. W. J. „Törvényeszkéi rovat”-ában úgy a háztulajdonosokat, valamint a bérlőket egyenlő mértékben érdeklő bírói ítéletet ismerttetett. A háztulajdonos panaszának tényálladéka igen esiklandós volt. Egy lakásra vonatkozott, melyet a kiköltözött bérlő nem ürített ki teljesen. Az eltávozott bérlő számtalan undorító szagú és nagyon falánk előségeket hagyott vissza a lakásban. Az új lakó, kinek az éjjeli élet iránt csekély érzéke volt, a háztulajdonosnak panaszolt. A háztulajdonos indokoltnak találván az új bérlő ellenességét, azonnal visszatérítette a bérösszeget és a legjelesebb szakértőkkel indított vadászatot a lakás hivatlan vendégeinek kiirtására. A háztulajdonos a vadászatot és a lakásberendezésnek alapos tisztogatásából és helyreállításából felmerült kiadásainak visszatérítéseért, a nagy állatkedvelő volt lakó ellen kártérítési keresetével a bírósághoz fordult. A bíróság a panaszt indokoltnak találván, kártérítés és bérvesztés fejében *hét száz koronát* ítélte meg, mert beigazolták taláta, hogy az ágyak kellemetlen vérszopóit a volt bérlő tisztatlansága és hanyagsága tenyésztette.

Ezen bírói ítélet a mi háztulajdonosainkat is érdekelni fogja, mert sajnos, minálunk is gyakran halljuk a panaszt, hogy a tisztátalanul tartott lakásokban nyüzsögnek a vérszopó, apró barnapiros állatkák, melyek a lakás minden kis részében bűvölyhelyet találnak, szörnyű

szaporák és sem az éhség, sem a hideg nem pusztítja el. Ez valóban nagy csapás a házakra, mert ezen állatkák, ha az üres lakásban szükségét szenvednek, kereső körmenetre indulnak a házban és így befészkelik magukat a tisztántartott lakásokba is.

Védekezünk mi is a tisztatlanság és az egészséget fertőző piszok ellen. Birunk „köz-tisztasági”, „közegészségügyi”, „fertőtlenítési” stb. üdvös szabályrendeletekkel, de mit ér mindez, ha a tisztaságra való szorítás, a lakók ajtajának küszöbénél megszűnik.

Azt felelhetik erre, hogy tévedek, olvassuk csak el a hivatolt szabályrendeleteket, meglátjuk, hogy van mindenikben szó a felelősségről, sőt a tárgyalás alatt álló „Új lakbérleti szabályrendelet-tervezet” 11. §-a még a „férges” lakásokért is megrendszabályozhatja — *a háztulajdonost!*

Ebben az észrevételtevőnek teljes igazat kell hogy adjunk, de kérjük, vajjon igaz-e az eljárás? Tény az, hogy a háztulajdonosok a felelősek mindenért, mivel a bérlők kellene hogy járuljanak a városi közterhekhez, ők fizetik a vízdíjat, gondoskodnak a világításról, fizetik a csatornázást, kövezést, a bérlők községi adóját, a házbérkrajcárt, újabban a csatornázási járulékot is, hordatják ki a lakók szeméjét, söpörtetik gondosan a ház belsejét és a járdákat, nehogy a lakosok által elhajigált dinnyehéjak, szőlő-gerezdek, kukoricaesutkák a lakosság testi épségére veszélyessé váljanak stb. *Tejébe mindezeknek a lakbérleti szabályrendelet sűjtani fogja ismét csak a háztulajdonost az egyes bérlők tisztatlanságáért.*

Ügylátszik, ma már rendszerre válik, a főváros 700.000 főre tehető bérlőlakosságának minden városi kötelezettségeért, hibájáért és mulasztásáért a 12.000 háztulajdonost felelőssé tenni. Miért?!

E kitérés után visszatérve a „férges” lakás esetére, kérjük azt, ha az új lakbérleti szabályrendelet-tervezet” 11. §-a férgesnek bizonyult lakásért *8 nap mulva*, oly súlyosan felelőssé teszi a háztulajdonost, miért nem teszi a 12. §-ban felelőssé a tisztátalan bérlőket a „férgesen” visszahagyott lakásokért? — Tartsa magát ehhez minden bérlő, ne csak az bírjon tudomással ily felelősségről, kit a bírói ítélet sújthat, akkor remélhető, hogy *a tisztatlanság a lakások küszöbén belül is meg fog szűnni.*

Egyoldalú, egyedül a háztulajdonosokra nehezedő rendszabályok nemesak igazságtalanok, de károsak is, mert teret nyitnak a rosszakaratnak és nem mozdítják elő a tisztaság javulását.

Az épületek fűtése és szellőztetése.*

Az államilakulások mozgalmas korszakában, a szomszéd népesportok ottan telepedtek le véglegesen, ahol jó volt a föld, a víz, a levegő, és később a civilizáció röghöz kötötte az embereket. Mi már nem választhatunk helyet, hanem a földet, ha rossz, trágyázással javítjuk, jó vizet költséges berendezéssel, messziről hozzuk és a hideg ellen ruházattal és fűtéssel védekezünk. Csak az ellen nincsen mentesség eddig, ha a levegő kóroanyagokkal van tele, ha poros és ha a kémények füstje is rontja.

A városok levegője általában rossz szokott lenni, és *Pettenhoffer* kimutatta Münchenben, hogy minden ember egy évben 20 napon át munkaképtelen vagy beteg, minnek legnagyobb részt a rossz lakás, a rossz levegő az oka; Budapestten körülbelül 10 millió koronára rüg évenként a közgazdasági veszteség a mun-

* Kivonat *Kugler* Mihály mérnök, nyug. m. államasuti felügyelő felolvasásából. „A városok füstje és épületek fűtése és szellőztetése modern igények szerint”. (Vetített képekkel.) Megtartatott 1903. április 22-én az országos közegészségügyi egyesületben.

kás emberek betegsége miatt; ezen az állapoton javítani kellene egészséges lakásokkal, jó fűtéssel és a városi füst megszüntetésével.

Az emberek sokasága zárt helyiségben rontja a levegőt, mert egy ember óránként 20 liter szénavat lehel ki, 50 gram vízpárát és 100 Kalorit (hőegységet) melegségben ad le. A jó fűtésnek és szellőztetésnek ehhez kell alkalmazkodnia, és arra törekedni, hogy az emberi test a szükséges 35° C állandóan megtarthassa. A fűtési rendszerek kezdettől fogva sok újításnak és átalakulásnak voltak alávetve. Az ókori görögök és rómaiak, kik a kéményeket és a kőszentet még nem ismerték, faszénnel fűtöttek, hordozható medencékben; azon nézet, mintha padló alatti hypokaustumokban tüzeltek volna a rómaiak, *Kell* mérnök legnagyobb kutatásai szerint teljesen ki van zárva.

Midőn a XII. században a kémények jöttek használatba, és ezzel a kőszén is, a kályha és kandalló fűtés gyorsan terjedt; a mi kályhafűtésünk roppan anyagparlással jár, mert a léghuzam előidézésére sok meleget kell a kéményekben feláldozni, a mi a központi fűtésnél minimumra koncentrálódik, a kályhafűtésnél a szénparlálás felmegy 50%-ra is; a kandalló fűtésnél 75-re is, pedig minden elpazarolt kiló szén mindmennyi kiló burgonyának, tehát ételnek az ára.

Unokáink már aggályosan fogják a szénparlást nézni. Tudjuk, hogy Anglia szénkészlete 100 év mulva elfogy, Ausztria és a Magyar-birodalom szene 500 évre van becsülve, ha a mi iparunk olyan csekély marad, mint most, és ha ezentúl, mint most, évenként 22 millió koronát fogunk külföldi szénért kiadni, még soká huzhatjuk ki, de annyi bizonyos, hogy Európa jelenlegi kulturája meg nem állhat, ha a szén elfogy.

Jelenlegi kályhaberendezésünket át kell alakítani és teljesen egyetértek *Lázár* Pál műegyetemi tanár nézetével, hogy kályháinknak olyan szerkezetet kell adni, mely a külföldi szentet fölöslegessé teszi.

A gázfűtés és villamfűtés még igen drága nálunk, azért azzal nem lehet még komolyan foglalkoznunk; ha a kályhafűtést gázfűtéssel akarjuk pótolni, az annyit tesz, mintha 16 korona, a villamos fűtésnél pedig olyan drága, mintha 80 korona lenne egy métermázsza szénnek az ára.

A központi fűtések közt a vízfűtés és a gázfűtés igen komplikált, mindkettő igen szárazza teszi a levegőt, újabban a „Reck”-féle fűtés egyesíti a víz és gőzfűtést, tehát még jobban komplikálja a fűtést. Jövője csak azon központi fűtésnek van, mely feleslegessé teszi a csővezetést az épületben és motorikus erővel szellőztetést is végez; mely utóbbi nyáron hűtést is végez; szellőztetés nélkül a fűtés barbár szokás.

A szellőztetésnél szükséges azonban, hogy a külső levegő is tiszta legyen, és a gyári kémények füstje ne rontsa. Füst ott képződik, hol nem tökéletes az égés, az eddigi füst-emésztő készülékek nem válnak be, és esőkéntik a gőzképzést. Bemutatja a Ganz-gyár által szerkesztett füstemésztő készüléket és saját találmányú „Olymp”-nak nevezett füst-emésztőt, mely utóbbinál a füst elvezetésére kémények nem szükségesek, hanem a füst gazometer módjára mozgatott légharangokkal vízintesen leszivatik, utközben pedig az elhasznált gőzzel keverhetik, azután hideg vízrugóval lecsapatik, és így a füst mint fekete sárvíz a városi szennyvízesatornába vezetetik; a légharangok pótolják a kémények léghuzamát. A nagy városokban általános a panasz a gyári kéményfűst ellen; Chicagóban oly nagy a füst, hogy kipuuszítja a növényzetet is; és a legszebb sétányon a „Michingen Avenuen” a gyönyörű szilfákat más kevésbé kényes fákkal kellett pótolni; a kémények el nem égett nyers szénport is ragadnak magukkal; Londonban évenként 300 millió koronára rüg a szénvesztés értéke, és egy nap alatt

! háztulajdonosok figyelmébe! Kiadóhivatalunk nyilvántartja a jelentkező háztulajdonosok gondnokokat és házfelügyelőket.

annyi, hogy Debrecen összes házait fűteni lehetne vele.

A nagy városok levegőjében ártalmas baktériumok is vannak, Miquel az Alpeseben 4000 méter magasságban senmi baktériumot nem talált, de Párisban a rue di Rivoli-ban 10 köbméter levegőben már 55000 baktérium volt; dr. Fodor József a budapesti levegőben 643 kísérlet között 522 esetben talált baktériumot, melyek fertőző hatással bírnak; dr. Korányi Frigyes szerint a városok jelenlegi levegője a tüdőre káros, és könnyen tüdőgyulladás okozhat. Tehát a városokba mesterséges úton a hegyekből, erdőkből kellene friss levegőt hozni és csak olyan fűtési rendszert alkalmazni, mely a jó levegőt egyenletesen elosztja a szobákban; ezt csak motorikus erővel lehet elérni; Amerikában a magánházakat is, a 8—10 emeleteseket is, ventilátorokkal összekötött légfűtéssel látják el, mely a meleg levegőt falcsatornában mindenüvé elviszi, de a ventilátorok zajjal járnak, sok erőt igényelnek, és nagyobb távolságra nem vihetik a levegőt.

A légharangokkal bíró „Olymp“ rendszerrel mindezen hiányok elesnek. Curtius szerint szoros összefüggés van a klíma és a népek kultúrélete között; sajnos, mi nem bírnak szerencsés klímával és az egészséget mesterségesen, küzdelemmel kell megszerezniük; a temperatura, az időjárás gyakori változása sok áldozatot kívánt már és minálunk hiányzik az érzék az egészségügyi berendezések iránt; mi például templomokat nem fűtünk, pedig nem rég egy kedvelt miniszterünk a templomban szerzett betegség áldozata lett; mulatóhelyeken a rendőrség nem ad használati engedélyt, ha nincs fűtési, szellőztetési berendezés; a templomban azonban, hol több órát is töltünk, télen meghűlhetnek, nyáron elájulhatnak az emberek; a művelt nyugaton alig van templom fűtés nélkül. A közélet közegészség dolgában is sok anomáliával van tele, és a közönség nem sokat törődik a fűtés szabályaival; Franciaország nagy fia, Zola is, járatlanságának lett áldozata, mert lefekvés előtt szénét rakott a tüze, és a visszaverődött szénegázok a szobába ömlöttek. Általában nagyobb gondot kell a közegészségre államilag is fordítani, és dr. Fodor Józsefnek igaza volt abban, hogy aki hazáját és nemzetét igazán szereti, az elkövet mindent, hogy a nép egészsége javuljon.

Előadás után számos vetített képpel lett a tárgy megvilágítva.

Az építésügyi szabályzat reformja.

A főváros közmunkatanácsa által készített építésügyi szabályzatot végre komolyan reformálni akarják. Annyit akarnak megmenteni a jövő építésekben, amennyit a főváros remélhető fejlődése alatt a vállalkozó kedv még alkotni fog. A szabályzat átalakításán most dolgozik a mérnöki hivatal földmérési, építési és gépészeti szakosztálya. Az utóbbi kettő elkészült a maga anyagával, a földmérési szakosztály pedig tanulmányozza az építési övezetek célszerűbb beosztását s a szabályozások megfelelőbb rendezését.

Az építési szakosztály nagy anyagában arra törekedett, hogy a mai szembeötlő hibákat kiküszöbölje. Első sorban megszünteti azt az anomáliát, hogy a szabályzat — bécsi mintára — az egész város területére egyenlő mértéket szab.

Ez volt az oka a külterjes fejlődésnek s egyben okozója annak, hogy a külterken is épp oly magas, levegő és udvar nélküli házakat építettek, mint a sokkal értékesebb belterületen. A tervezet ennek véget vet, amennyiben kiköti, hogy a külterken a beépí-

tendő terület *negyven százalékát* udvarnak kell meghagyni a létesítendő épületeknél. A belterületen az udvarterületre szóló mai kikötések érvényben maradnak.

Másik sarkalatos hibája a mai szabályzatnak, hogy az épületek magassága a főváros területén teljesen egyenlő. A tervezet ezt is megszünteti s az egyes építési övezetekre korlátozott számú *emelet-magasságot* állapít meg. Így kimondja, hogy az I. övezetben a maximális emeletmagasság négy; a II. övezetben három; a III. (nyaraló) övezetben kettő; a IV. (kültelkek) övezetben szintén két emelet. Az emeletek számának korlátozása mellett megállapítja a tervezet az épületmagasságot is és ez pedig nem az emeletek száma, hanem az utca szélessége arányában szabja meg, hogy egy-egy ház milyen magas lehet. E meghatározás szerint az I. és II. övezetben a ház magassága nem lehet nagyobb az utca szélesség másfélszeresénél, a III. és IV. övezetben pedig a legnagyobb magasság sem haladhatja meg az utca szélességét, amint az Németország minden nagyobb városában látható. Az építési szabályzat legfőbb hibáit ezekben igyekeznek orvosolni a tervezet, amely természetesen a szerkezeti részre is számos újítást tartalmaz. A gépészeti szakosztály szervezetében kívánja, hogy minden 50 liternél nagyobb tartalmú gőzkazán, minden néven nevezhető motorok, közlőművek, gázgépek, zajjal járó munkagépek, központi fűtő-, szellőztető- és világító-berendezések, végül ipari célokra szolgáló tüzelések, kemencék, kohók építésére, berendezésére ezentúl részletes és pontos tervek és műszaki leírás alapján kell engedélyt kérni. A tervezet megváltoztatja a díjakat és új díjszabást állapít meg 6—120 koronáig terjedő díjtételekkel.

A közmunkák tanácsából.

A közmunkák tanácsának ülése 1903. április hó 21-én. Bárány Podmaniczky Frigyes alelnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésével Hauszmann Alajos és dr. Heltai Ferenc tanácsstagok bizattak meg.

A Gizella-teret a tanács a kezelése alatt álló pénzalapból rendezvén, a munkálatokat további gondozás és fenntartás végett a székesfővárosnak adta át, utóbbi pedig az átvétel alkalmából a tanács áldozatkészségeért átíratban fejezte ki köszönetét. Tudomásul szolgál.

A lágymányosi téli kikötővel kapcsolatosan a környék szabályozási tervében 45 mtr. szélességű rakpartról van gondoskodva, melynek fekszíne a Duna szempontja felett 9 méterben van megállapítva. Ugyanerre a magasságra jön a kikötő nyugoti oldalán tervezett rakparti út, ellenben a legközelebbi párhuzamos út fekszíne már csak 7-58 mtr. lenne. A fekszín különbség elenyészésére a két út közé egy kis park van tervezve. Ezt a fővárosi mérnöki hivatalának javaslatára kiküszöbölni és a magasság különbséget a háztelkek megfelelő feltöltésével véli kiegyenlíteni. E változtatásnak az a célja, hogy a rakpart még szélesebb legyen, hogy másfelől az építendő házak pincepadlója minél magasabb lehessen. Miután azonban 45 mtr. szélességű rakpart a legmesszebb menő igényeket is teljesen kielégíti, továbbá a telkeknek 2—3 mtrrel való feltöltése az értéket devalválná és közvetve az építkezést és a fejlődést gátolná, a tanács a kérdéses park fenntartá-

sához ragaszkodik és ahhoz a kellő felvilágosítások kapcsán újra is kéri a főváros hozzájárulását.

A magyar villamosági részvénytársulat az iránt folyamodott, hogy a III. ker. Rókus-hegyen épült m. kir. szőlészeti kísérleti állomásnak villamos árammal való ellátása céljából a II. ker. Széna-tér és Retek-utca sarkán levő kábelvezetékéből kiágazólag a Retek-utca páros számú oldalán a 20. sz. házhoz, innen a keresztezéssel a Filler-utca sarkáig és ebben az utcában a 4. sz. házhoz mintegy 292 mtr. hosszú földalatti kábelvezetékét fektethessen, innen folytatólag átmeneti oszlop segítségével a Filler-utca mentén a Rókus-hegyi-utig, továbbá ezen az uton a szőlészeti kísérleti állomáshoz vezető útig és az utóbbi uton át a szőlészeti kísérleti állomás épületéig az elektromos áramot oszlopokra erősítő földfeletti vezetékkel vezethesse. A székesfőváros hajlandó erre az engedelmet megadni, részletesen megszabott feltételek mellett. A tanács e feltételek némi módosításával szintén hozzájárul az engedély megadásához. A módosítás lényegileg abban áll, hogy a háztetőkön vagy a házak homlokzatain a huzalokat megerősíteni nem szabad, azokat tehát mindenütt oszlopokra kell helyezni. Az oszlopok egymástól való távolsága a 35 mtrt meg nem haladhatja és a huzalnak az út színétől legalább 6 és fél méterre kell lenni.

A III. ker. Remetehegy vízellátásáról a székesfőváros négy forrásnak az összefoglalásával és ezen felül egy falazott kút építésével kíván gondoskodni. A tervet a tanács elfogadta.

A VI. ker. Felső-erdősor-, Nagy János-utca és Vágány-utca, Hermína-út, továbbá a IV. ker. Galamb-, Ujvilág- és Zöldfa-utca, VII. ker. Izsó-utca és II. ker. Fh. Albrecht-út világítására, az Országház-tér déli oldalán bérkocsi-állomás berendezésére, a Döbrentei-téren a Strausz-féle ház mentén aszfalt-járda fektetésére, I. ker. Lágymányosi-utca csatornázására vonatkozó tervek ellen észrevétel nem merült fel.

A tanács hozzájárul ahhoz, hogy az Ördög-árok Pasa-rét menténi szakaszán ideiglenes jellegben 3 hid építtessék.

A városi vasút, mint említettük, a Podmaniczky-utcai vonalát a Báthory-utca mentén az új parlament előtt a Rudolf-rakodópart felhasználásával a Viktória-malomig akarja meghosszabbítani. A közmunkatanács abban állapodott meg, hogy a vasutvonal mentén a ma még Rudolf-rakodópart és Ujpest-rakodópart utca néven szereplő utakat 20 méterre szélesítse ki a rakodópart területéből, az elvont utcatávet pedig a dunaszabályozási telkekből pótolja a rakodópart területéhez.

Elintézését nyert továbbá özv. Saxlehner Andrásné, Krachtus János és társai, özvegy György Lajosné, Baktsy Ádám, Elsner Nándor, Haris és Masirevits testvérek, Meixner Emil, Radisics György, Czompó Izidor, Breslmayer Román, Spitz Jakab, Ehrenwald Mór, Szamek Mihály és Szedő Gáspár fel-folyamodása.

VEGYES HIREK.

(Az új ügyvezető-igazgató.) Lapunk más helyén megemlékezünk arról, hogy miután Dobiecki József ny. honvéd huszárezredes tagtársunk, ki a testület ügyvezető-igazgatói teendőit elismerésre méltó szorgalommal és szakértelemmel ideiglenesen ellátta, — ettől legnagyobb

==== Kávéházakban, vendéglőkben kérjék, követeljék a „Háztulajdonos“-t. ====

sajnálatainkra visszalépett, — testületünk választmánya ügyvezető-igazgatónak *Simonovics Béla* szövetkezeti igazgató, székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tagot egyhangúlag megválasztotta. Az új igazgató, ki állását ez évi május 1-én foglalja el, testületünk tagjainak nagy része előtt nem ismeretlen s testületünk teendői és feladatai terén sem újonc. Mint a Józsefváros vezetőférfiainak egyike, általános szeretetnek és tiszteletnek örvend s mint főv. bizottsági tag igen sokat tett nemcsak a kerületért, hanem az egész főváros érdekében. Széleskörű ismeretsége, sokoldalú összekötő tevékenisége és szorgalommal párosult erélye kiválóan kvalifikálják őt e nem csekély teendőket és súlyos feladatokkal felruházott igazgatói állásra. Úgy tudjuk, hogy azt már kész programmal foglalja el, melynek a tervbe vett gyökeres reformok és ezekkel kapcsolatos szervezés keretében vitelén kívül, — legfontosabb része a testületi taglétszámnak teljes erővel leendő emelése s ezáltal az egész épületnek szilárd alapra való fektetése és a testület tagjai érdekeinek minden irányban való intenzív előmozdítása. Oszintén kívánjuk, hogy működését siker koronázza s testületünk mihamarabb azon őt megillető magas színvonalra emelkedjék, — melyen a berlini és bécsi rokon-testületek vannak!

(**A Teleky-téri nyílt piac.**) A Teleky-téri nyílt piac ügyében — miután a főv. biz. tagok memoranduma a VIII. ker. előljárásnak adatott ki véleményadás céljából — a napokban *Hatala* József vezetésével *Hamvay* Sándor VIII. kerületi előjárónál egy küldöttség tisztelettel. A küldöttség szónoka *Hatala* József volt, aki a következő beszédet tartotta:

Nagyságos Előjáró Urunk!

Polgártársaink megbízásából jelentünk meg itt azon fontos kérdésben, mely a polgárság tetemes részét gazdasági tekintetben igen közelről érinti.

Bölesen méltóztatik tudni, hogy míg a VIII. kerületnek meg volt az 5 piaca jobblét uralkodott; nem volt oly drágaság, mert a nép könnyebben szerezte be élelmi cikkei, most azonban, hogy a lakosság felette megszorodott (134.000 körül van), annál is inkább szükséges a Teleky-téren nyílt piac felállítása, mely e célra különben is igen alkalmas.

Erre nézve a tanácshoz már memorandum lett beadva.

A kérdéses memorandum a közvélemény bizottságtól ide lett utalva. Ide lett utalva még pedig azért, hogy a Nagyságod vezetése alatt álló választmány véleményét mondjon felette.

A legmélyebb tisztelettel kérjük polgártársaink nevében Nagyságodat, mint a kerület előjáróját, hogy kérésünk szerint méltóztatásuk ügyünket elintézni annál is inkább, mert ebből úgy a polgárságra, mint a kerületre haszon származik.

Ezt kérjük illő tisztelettel attól, aki a polgársággal együtt érez s a polgárság dolgaiban mindig előjár. (Eljenzés.)

Hamvay Sándor előjáró rendkívül szívesen fogadta a küldöttséget s válaszában kijelentette, hogy a választmányt rövid idő múlva össze fogja hívni, s amint tapasztalta a hangulatból, a kérvény kedvező elintézését fog nyerni. Hangsúlyozta azonban, hogy a piac felállítása nem csupán tőle függ, hanem a főváros hatóságától. Miután azonban, mint tudomására jutott, *Heltai Ferenc* főv. bizottsági tag is a polgárság mellett van e kérdésben, a legjobbat lehet remélniök. Ő a maga részéről is minden jót ígér.

Ezzel a tisztelettel véget ért.

(**A Mária-utca háztulajdonosai.**) Az üllői-úti klinika halottas-háza a Mária-utca nyílik s a szemben levő házak háztulajdonosai és lakói egész napon át kénytelen szemlélői a szomorú, olykor nagyon is megrázó szertartásoknak. A lakók közbenjárására a főváros felírt a kultuszminiszterhez, akit arra kért, hogy a klinika udvaráról való temetéseket szüntesse be s az elhunytakat a köztemető halottasházában ravatalozzák fel.

(**Lónyay grófné budapesti háztulajdonos.**) *Lónyay* Elemérné grófné, *Stefánia* kir. hercegnő megvette a Csolnak-utca és Király-lépcső sarkán lévő palotát s a mellette fekvő két telket. A grófi pár állandóan Budapesten akar tartózkodni s a megvásárolt telkeken nagy palotát építenek. A Csolnak-utca azonban olyan meredek, hogy kocsival alig lehet följutni. A közmunkatanács s a főváros elhatározta, hogy szabályozzák az utcát. A tervek szerint az utca legnagyobb részében hét percentes emelkedésű lesz s csak rövid vonalokon tíz percentes.

(**Kijátszott háztulajdonosok.**) *Tisch* Dávidnak kávéháza volt a múlt év elején a fővárosban. Az üzlet azonban rosszul jövedelmezett, úgy hogy *Tisch* még a házbért sem tudta megfizetni. A háztulajdonosok, *Ramaszeder* Ignác és *Line* Józsefné 900 korona hátralékos házbértartozás fejében lefoglalták *Tisch* Dávidnak egész üzleti berendezését és lakásának butorait, összesen 1605 korona értékben. *Tisch* azonban megelőzte az árverést. A megelőző éjszakán ugyanis szép esőndben kocsira rakatta összes holmijait, melyeket az üzletajtón át hordatott ki, úgy hogy mire megvirradt, sem lakásában, sem kávéházában egyetlen tárgyat sem lehetett találni. A budapesti büntető törvényszék sikasztás miatt vonta őt felelősségre, s egy hónapi fogházra ítélte. A kir. ítélőtábla *Kossutány* bíró előadásában ma tárgyalta az ügyet, s vádlott büntetését három havi fogházra emelte.

(**Az ingatlanok újabb megterhelése.**)

A tanács adóemelési javaslatai között volt a csatorna-járulek fölemelését célzó szabályrendelet is, amelyet a közgyűlés azzal adott vissza a tanácsnak, mondja meg világosan, hogy a fölemelés mennyivel terheli meg az ingatlanokat. Az utasításra a mérnöki hivatal és a műszaki számvevőség ma számszerű adatokkal világítja meg a szabályrendelet homályos pontjait. Az utolsó öt év csatornaépítéséből átlagos számítás alapján kimutatják, hogy egy folyóméter csatorna költsége 17 K 34 fill. A járulék fölemeléséből ennek alapján a következő új terhek haramólnak az ingatlanulajdonosokra: 1. Az utcakeresztezeseken, köztéren lerakott csatorna költségeit ezen túl a határos ingatlanokra vetik ki felerészben, ami a homlokzathossz minden métere után 20 korona terhet jelent. 2. A sarokházak ezentúl annak a homlokzatnak a hossza után, amelynél a kapu van: az egész csatornaköltséget, a másik homlokzat után a fél költséget fizetik. A tehertöbblet az építési költség 17 százaléka. 3. A leszálló aknák fedőlapjait egészen az ingatlanulajdonosok fizetik. A többletköltség 3—6 százalék. 4. A régi csatornák átépítése a fenti szabályzat alapján jórészt — 20 százalék többlet erejéig — szintén az ingatlanokat terheli, a fővárost csak akkor, ha az átépítés 15 éven belül történik. 5. Ha egy úttesten kettős csatornát építenek, az ingatlanulajdonos a telek előtt elvonuló rész egész költségét viseli. — Az új szabályrendelet értelmében tehát a fővárost csupán a felgyeleti, burkolathelyreállítási és a fegyűjtőcsatorna építési költsége fogja terhelni. Az évi többletköltség kiszámítása ez: Öt év alatt — 1897—1902. között — 39.305 folyóméter hosszú csatornát építettek 681.507 K költséggel, amelyből a régi szabályzat alapján

459.927 korona térült meg. Az évi átlag tehát 136.301 korona, amelyből az ingatlanulajdonosok 67 $\frac{1}{2}$ százalékot, tehát 91.985 koronát viseltek. Az új szabályzat a terheket 31 $\frac{1}{2}$ százalékkal emeli, amelynek évi többlet 44.316 korona. Az új szabályzatban végül kimondani kérik, hogy a terjedékre eső csatornaköltség a szomszéd tulajdonossal szemben — épp úgy, mint más esetben — a kivétel jóváhagyásának napján váljék esedékessé.

(**Az új házzsámítáblák Nagyváradon.**) Nagyváradról írják: Mikor a város felszögezte az új házzsámítáblákat, egyszersmind felhívta a mérnöki hivatal, hogy számítsa ki, hogy a házzsámítáblák költségeiből mennyi jut egy-egy háztulajdonosra, mert a költségek egy részét a háztulajdonosok térítik meg. A mérnöki hivatal a tegnapi tanács ülésen azt jelentette, hogy egy házzsámítábla 1 korona 10 fillérbe kerül. A tanács most legközelebb felszólítja a házigazdákat, hogy ezt az összeget fizessék be a város péztárába.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

— **A legnagyobb ház Európában.**

Londonban a Holborn-negyedben most készült el az a házóriás, amelynekkel Amerikában gyakran találkozhatunk, de Európában ez lesz a legnagyobb épület. Ebben az óriási házban nem kevesebb mint 6153 szoba van s a 30 felvonógép viszi a lakókat lakosztályaikba. A 11 emeletes ház 6-ik emeletén vendéglő van a lakók részére, akiknek száma az albérlőkkel együtt 8600. Az épület-költszusz 60 millió koronába került.

Felelős szerkesztő:

Poliány Zoltán.

Laptulajdonos:

Budapest-Székesfővárosi Háztulajdonosok Testülete.

Hirdetések.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalon kívül:

VIII., Tavaszmező-u. 10. Répászki Mária dohánytőzsdéjében.

Steigerwald Magdolna VIII. Szerdahelyi-utca 18. dohánytőzsdéjében.

Özveggy Löwy Edéné VII. Garay-tér 17. dohánytőzsdéjében.

Apró hirdetések díja: minden szó 3 fillér, vastagabb betűkkel 4 fillér.

Házmeztartó keresek, bádógost, szerelőt. Bővebbet VII., Erzsébet-körút 14. háztulajdonosnál, délelőtt 9—10-ig.

Házmeztartó állást keres jó bizonyítványokkal rendelkező, gyermektelen házaspár; jelenleg is házfelügyelő és egy fővárosi napilap főszerkesztője. Cím a kiadóhivatalban.

Házfelügyelői állást keres nős asztalos, a szakmájában levő munkákon kívül más javítást is elvállal. 400 kor. óvadékkal rendelkezik. Cím a kiadóhív.

Házgondnoki állást elfogad nős, magánhivatalnok. Biztosítékkal rendelkezik.

Tisztességes gyermektelen házaspár házmeztartó állást keres; ilyen minőségben már 14 év óta volt alkalmazva; ügyes kertész. Szükség esetén biztosítékkal rendelkezik. Cím: Nagy János, VII., Hermina-ut 19.

Házmeztartó állást keres megbízható egyén, nős, szükség esetén 300 kor. biztosítékkal rendelkezik. Cím a kiadóhivatalban.

Házgondnokságot elfogad hivatalnok, ki e téren már jártas. Cím a kiadóhivatalban.

Házmeztartó állást keres otthondolgozó cipész 600 korona óvadékkal. Cím a kiadóhivatalban.

Tisztességes házaspár házfelügyelői állást keres. Teljesen megbízható. Ezer korona óvadékkal rendelkezik. Cím a kiadóhivatalban.

Eladó telkek.

Kelenföldön két sarok telek 345 □ ölesek, eladók, esetleg a IX. kerületben kisebb házzal elcsereztetik. Czim IX., Külső-soroksári-út 14. Németh János.

Eladó. Ház II. kerületben a fő-utca mellett 9000 frtért szabad kézből eladó, bankkölcsön 3400 frt. Czim a kiadóhivatalban.

Kiadó lakások.

A testület tagjai: egy ház üres lakásainak, üzlethelyiségeinek hirdetéseiért egész évre fizetnek 4 kor., minden további ház üres lakásainak és üzlethelyiségeinek hirdetéseiért 3 kor. Nem tagok egy házzal 8 kor. Egy háznak egyszeri hirdetése 80 fillér. Vas-tagabb betűkkel szedett hirdetések 50 %-al drágábbak. — Hónapos szobák 2 koronáért addig hirdettetnek, míg ki nem adatnak. A kiadott lakásokat kérjük levelezőlapon azonnal tudatni.

I., kerületben a Döbrentei-téren, az Eskü-téri híd átellenében ujonnan épülő palotaszzerű házban a legnagyobb kényelemmel berendezendő 3, 4, 5 szobás urasági lakások május vagy augusztus 1-re kiadók, ugyancsak nagyszerű műtermek és üzlethelyiségek, továbbá igen alkalmas, elegáns vendéglő-helyiség. Bővebbet a helyszínén vagy Strausz háztulajdonosnál VI., Hajós-utca 12.

VI., ker. Andrassy-ut mellett Csengeri-utca 76, sarokházban elegáns urasági 5 szobás utcái lakás, villany, gáz, telefonnal szép balkonnal, május 1-re jutányosan kiadó. Bővebbet a házfelügyelőnél.

V. kerületben, Solyom-utca 22. sz. a földszint 2 udvari szoba, konyha, klozet 460 K. I. udvari szoba, konyha, éléskamra 260 K. II. emeleten 2 udvari szoba, konyha, éléskamra és klozet 480 K. II. em. ugyanaz 460 K.

VII. kerületben, Dob-u. 97. sz. a I. emeleten 3 nagy utcai szoba, előszoba, konyha, éléskamra, fürdőszoba és klozet 1040 K. II. emeleten ugyanaz 940 K. II. emeleten 2 nagy utcai szoba, konyha, éléskamra és klozet 600 K. II. em. 1 nagy utcai szoba és konyha 380 K.

VII. ker., Nefelejts-u. 58. (Peterdy-u. sarkán) 2 nagy utcai szoba, 1 udvari szoba, előszoba, fürdőszoba, konyha, éléskamra, klozet stb. III. em. 2 udvari szoba, előszoba, konyha stb. kiadó.

VII., Kis-zugló, Komócsy-utca 24. számú házban kiadó 1903. május hó 1-ére 2 szoba, konyha, két 1 szoba és konyhás lakás és szép kitéglázott pince. Két lakáshoz van éléskamra is szép, széles verandával. Az egész ház 300 négyszögöl szép kerttel. Esetleg szabad kézből eladó. Bővebbet VII., Szív-u. 33. Kály János, háztulajdonos.

VIII., Szerdahelyi-utca 18. Egy bolthelyiség. Földszint 1 szoba, konyha 310 kor., II. em. 1 utcai szoba hálófülkével stb. 400 kor., III. em. 1 udvari szoba, konyha stb. 280 kor., 1 utcai szoba, konyha stb. 310 kor.

VII., Dob-utca 69. sz., II. em. 2 udvari szoba, konyha, kamara stb., I. em. 3 utcai, 1 udvari szoba, fürdő, elő-, fürdőszoba, konyha, kamra, erkélyvel; földszint 1 szoba, konyha mellékkelhelyiségekkel együtt kiadó.

VII., Vörösmarty-utca 3/6. sz., III. em. 2 utcai szoba, előszoba, konyha stb. kiadó.

VIII., Kerepesi-ut 53. sz., I. em. 3 utcai szoba erkélyvel, 1 udvari szoba, elő-, fürdő és cselédszoba, konyha, kamara, klozet stb. kiadó.

VIII., József-körút 55. sz., I. em. 3 utcai, 1 udvari szoba, elő-, fürdő- és cselédszoba, konyha, kamara, klozet stb. kiadó.

VIII., Baross-utca 74. sz., I. em. 2 utcai szoba, konyha stb., I. em. 2 parkettirozott, udvari szoba, konyha stb., földszint 2 udvari szoba, konyha, klozet stb. kiadó.

VIII., Baross-utca 44. sz., III. em. 1 nagy utcai terem, 3 utcai, 1 udvari szoba, 2 előszoba, cseléd- és fürdőszoba, konyha, kamara, 2 klozet stb. kiadó.

Eladó egy nyaraló a Márton-hegyen, Sváb-hegyi piactól 10 perc távolság, vízvezetékek berendezve, 3 szobás lakással nagy veranda, konyha stb.; egy külön épületben kocsislakás, istálló és kocsiszín, továbbá nagy kert 200 darab gyümölcsfával, 150 rózsafa, szőlő, konyhakert, fő utvonat, sarok telek. Kérdezősködés Rákóczi-tér 11. Budapest, Józsefvárosi-Bank m. sz. Liedl Alajos pénztárosnál.

Kiadó azonnal, esetleg május 1-ére IV. ker. Királyi-Pál-utca 12. számú házban, 5 utcai szoba, előszoba, fürdőszoba stb. hozzátartozó mellékkelhelyiségekkel jutányos árban.

Emésztési zavarok, vérszegénység és női bajok ellen legajánlatosabbak a **dr. Wagner-féle** elsőrangú orvosi szaktekintélyek által ajánlott

Szénsavfürdők,

melyek magánházakban is könnyen berendezhetők.

Feltűnést keltő gyógyszered-mények.

Prospectusokkal ingyen és bérmentve szolgálunk.

DR. WAGNER ÉS TÁRSAI

egyesült gyárak, mint betéti társaság
Budapest, IX., Tinódy-utca 3., Mester-u. sarok.

Zaubauer Ferencz

távirda-, telefon- és villámhárító építő-intézet

Budapest, V. ker., József-tér 13. szám.

Néhány általam végzett munka:

Margitszigeti kezelőség, Magy. kir. minister elnökség, magy. kir. vallás- és közoktatási ministerium, nagymélt. gróf Károlyi Gyula, gróf Károlyi Sándor, gróf Károlyi Tibor, gróf Károlyi László, Andrassy Géza, gróf Festetics Pál, gróf Tisza István, gróf Zichy Ferenc, Pálffy grófné, Königsberg grófné Odaschalchi hercegnő, Erzsebet Sanatorium, Esztergomi bazilika, Lipótvárosi bazilika, Hazai takarékpénzt., Földhitel-intézet, József-műegyetem, stb.

Herczog Manó

épület- és műbádógos, légszesz-, vízvezeték- és electrotechnikai cikkek szerelője

Budapest,

VII., Izabella-utca 11 sz.

(a Magyar színház átellenében.)

Elvállal

bádógos munkát, vízvezeték, esatornázás, légszesz-világítás és electrotechnikai cikkek berendezését a legolcsóbb árak mellett.

Hazai ipar!
Vászon- és asztalnemű-gyárak
Szepességéről.

Ajánljuk hírneves gyártmányainkat.
Minden darab gyárainkból származó árut alant levő védjeggyel látjuk el.

Wein Károly és Társai

Budapest, Foraktár:
Harris-bazár épület.
VALÓDI SZEPESSEGI
VLD
JLGY
ECMT ZIPSER

Ki vesz?

Veszek

amerikai vagy más gyártmányú **használt fizetőpénztárt** a legmagasabb árban.

Eladok

használt amerikai gyártmányú **fizető pénztárt** legolcsóbb árban, 2 évi jótállás mellett.

Becserélek

használt pénztárakat a világ legtökéletesebb **Hallwood, Cash, Register, Comp.** által Amerikában gyártott fizető pénztárra

The Hallwood Cash Register Comp.

Colombus Ohio Amerika

Magyarországi raktár és iroda:

Budapest, Dalszínház-utca 10. szám.

A m. kir. Operával szemben.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **(XII. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusítónak árusítás végett kiadattak.

Az I. osztály huzása **1903. május hó 22. és 23-án** tartatik meg. A huzások a **Magyar királyi állami ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a huzási teremben (IV., Eskü-tér, bejárat a Duna-utca felől). Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók.

Budapest, 1903. évi április hó 26-án.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

LÓNYAY.

HAZAY.